

УДК 342.7

Олійник А.Ю.
кандидат юридичних наук, професор
(Київський національний університет
технологій та дизайну)

DOI: 10.31733/2078-3566-2018-5-170-175

КЛАСИФІКАЦІЯ ПРАВ, СВОБОД ТА ОBOB'ЯЗКІВ ОСОБИ У СФЕРІ НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ

Досліджено поняття та критерії класифікації прав, свобод та обов'язків особи у сфері новітніх технологій. Наведено авторське визначення окремих груп прав, свобод та обов'язків у сфері новітніх технологій. Запропоновано висновки і рекомендації.

Ключові слова: права, свободи, обов'язки, новітні технології, окремі групи прав, свобод та обов'язків особи у сфері новітніх технологій.

Постановка проблеми. Проблема дослідження прав, свобод та обов'язків особи, їх критеріїв розподілу на види з метою реалізації у сфері новітніх технологій постійно знаходиться у полі зору науковців. Характеристика поняття та видів названих прав, свобод та обов'язків має важливе теоретичне і практичне значення для юридичної науки.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Проблема прав особи висвітлювалася різними авторами. Серед них праці: В.О. Боняк, С.В. Бобровник, О.В. Негодченка, А.Ю. Олійника, В.Ф. Погорілка, П.М. Рабіновича, О.Ф. Скакун, О.В. Совгирі, В.Л. Федоренка, М.І. Хавронюка, Н.Г. Шукліної та ін. Класифікація названих прав досліджується в Україні як у загальнотеоретичному, так і в галузевому значенні. С.В. Бобровник, П.М. Рабінович, О.Ф. Скакун, М.І. Хавронюк досліджували критерії класифікації прав і свобод з позиції загальної теорії права. В.О. Боняк, А.Ю. Олійник, В.Ф. Погорілко, О.В. Совгіря, В.Л. Федоренко, Н.Г. Шукліна досліджували конституційне значення критеріїв для класифікації прав особи. О.В. Негодченко розглядав названі критерії в їх адміністративному значенні. Самостійно класифікації прав, свобод та обов'язків особи у сфері новітніх технологій в Україні ще не досліджувалися.

Мета статті. Дослідження прав, свобод та обов'язків особи, їх критеріїв для групування на види здійснюється з метою їх реалізації у сфері новітніх технологій. Для досягнення названої мети слід вирішити такі завдання: а) дослідити джерела класифікації прав, свобод та обов'язків особи; б) дати визначення класифікації прав, свобод та обов'язків особи у сфері новітніх технологій в Україні; в) охарактеризувати окремі критерії класифікації прав, свобод та обов'язків особи і запропонувати їх види; г) зробити висновки і рекомендації.

Виклад основного матеріалу. В теорії права, в конституційному праві та в інших галузях права питання класифікації прав, свобод та обов'язків особи досліджували різні вчені-юристи. На сьогодні вже написано монографії, підручники, навчальні посібники, окремі наукові статті, доповіді та повідомлення з названої проблематики. Загальнотеоретичне розуміння прав, свобод та обов'язків особи дослідила С.В. Бобровник. Вона розглянула об'єктивне і суб'єктивне право та юридичний обов'язок особи. На її думку, багатоманітність сфер та аспектів прояву суб'єктивних прав і свобод зумовлює їх різний характер та можливість класифікації за різними критеріями. За сферами суспільних відносин права і свободи вона розділяє на такі: а) особисті (громадянські); б) політичні; в) економічні; г) соціальні; ґ) культурні. За змістом: а) фізичні; б) духовні. За ступенем поширеності: а) загальні; б) спеціальні. За способом закріплення: а) конституційні (основні); б) галузеві (передбачені поточним законодавством). Відповідно до еволюції роз-

витуку їх поділяють на права: а) першого покоління (політичні, громадянські, особисті); б) другого покоління (соціальні і економічні); в) третього покоління (засновані на принципах самовизначення і територіальної цілісності); г) четвертого покоління (права людства). Залежно від змісту в правах аспектів свободи: а) негативні (свобода від будь-якого втручання у справи індивіда); б) позитивні (економічні, соціальні та культурні права, що залежать від держави). За характером суб'єктів їх поділяють на права: а) громадян держави; б) іноземців; в) осіб без громадянства; г) осіб з подвійним громадянством. За соціальним статусом: а) права людини; б) права громадянина [1, с. 92-101].

Як зазначають вчені-юристи П.М. Рабинович і М.І. Хавронюк, класифікувати права людини слід за змістом (характером) людських потреб: а) фізичні (життєві) права (на життя, фізичну недоторканність, безпечне природне середовище, житло, соціальний захист); б) особистісні права (на ім'я, честь та гідність, свободу думки і слова); в) культурні (гуманітарні) права (на освіту, користування надбаннями культури і мистецтва, технічну і художню творчість, авторські права); г) економічні права (на здобуття професії, вибір і здійснення трудової або іншої діяльності, сприятливі умови та справедливую оплату праці); г) політичні права (участь у формуванні представницьких органів держави та місцевого самоврядування, у створенні та діяльності громадських об'єднань). До інших критеріїв поділу прав і свобод на види П.М.Рабинович і М.І. Хавронюк відносять такі критерії: а) за значенням для їх носія права і свободи вони поділяють на основні і неосновні; б) за способом здійснення – активні і пасивні; в) за суб'єктивним складом здійснення – індивідуальні і колективні; г) за історичною послідовністю виникнення і визначення – першого покоління, другого покоління, третього покоління [2, с. 10-12].

О.Ф. Скакун досліджує теорію поколінь прав людини і виділяє права першого, другого, третього і четвертого поколінь. На відміну від С.В. Бобровник, О.Ф. Скакун права четвертого покоління пов'язує з розвитком новітніх технологій, науковими відкриттями у галузі мікробіології, медицини, генетики тощо. На її думку, до прав четвертого покоління слід відносити: а) право людини на штучну смерть (евтаназію); б) право жінки на штучне запліднення; в) право на вирощування органів людини з її стовбурових клітин та інше [3, с. 64-67]. Серед критеріїв класифікації прав і свобод на види О.Ф. Скакун виділяє: а) за належністю до держави (права людини і права громадянина); б) за термінологічними найменуваннями (права і свободи); в) за сферою їх реалізації у суспільстві {громадянські (особисті) права і свободи, політичні права і свободи, економічні права і свободи, соціальні права і свободи, культурні права і свободи}; г) за спрямованістю потреб (фізичні, політичні, економічні, гуманітарні, соціального захисту); г) за способом здійснення (активні і пасивні); д) за суб'єктивним складом здійснення (індивідуальні і колективні) [3, с. 71-73]. Отже, аналіз критеріїв для класифікації прав, свобод та обов'язків, що розглядають автори загальної теорії права, свідчить про спроби виділяти окрему групу прав і свобод у сфері новітніх технологій.

В.О. Боняк пише, що основні права та свободи людини і громадянина становлять певну систему і класифікуються за різними підставами: 1) залежно від суб'єкта їх поділяють на права людини і права громадянина; 2) за черговістю їх включення до конституцій та міжнародно-правових документів – на права першого, другого і третього покоління; 3) за генезою – на природні (природжені) та похідні від них; 4) за видом суб'єкта – на індивідуальні та колективні; 5) за ступенем їх абсолютизації – на ті, що підлягають обмеженню і такі, що не підлягають законодавчому обмеженню; 6) за характером утворення – на основні та додаткові; 7) за змістом – особисті або громадянські; політичні; економічні; соціальні; культурні. Вона також виділяє в умовах глобалізації суспільства і здійснення новітніх технологій групу екологічних прав (право на безпечне довкілля, на вільний доступ до інформації з екологічних питань) [4, с. 73-74].

А.Ю. Олійник і М.І. Кагадій визначають, що класифікація конституційних прав і свобод людини і громадянина – це їх поділ на окремі групи з використанням того чи іншого критерію групування. Більшість авторів групує конституційні права і свободи за однорідністю їх матеріального змісту на: а) громадянські і політичні; б) економічні, соціальні і культурні. Окремо виділяють конституційні обов'язки людини і громадянина. На їх думку, слід розглядати окремо: а) громадянські і політичні права та свободи людини і громадянина; б) економічні, соціальні і культурні права та свободи людини і громадянина; в) обов'язки людини і громадянина [5, с. 147].

В.Ф. Погорілко і В.Л. Федоренко пропонують класифікувати основні права і сво-

боди людини за: а) сутністю (походженням) – природні та позитивно унормовані державою; б) предметом (змістом) – політичні, економічні, соціальні, культурні (духовні), інформаційні, екологічні; в) суб'єктами – індивідуальні та колективні; права і свободи громадян України та права і свободи іноземців і осіб без громадянства; г) віковою приналежністю – права дитини, права молоді, права людей похилого віку тощо. У своїй сукупності ці права і свободи утворюють систему, основними елементами якої є громадянські, політичні, економічні, соціальні та культурні права і свободи людини і громадянина [6, с. 212].

О.В. Совгира і Н.Г. Шукліна, характеризуючи види основних прав і свобод та обов'язків людини і громадянина в Україні, розглядають три хвилі (покоління) їх історичного розвитку. Перша хвиля, на їх думку, включала громадянські і політичні права, що виражали негативну свободу і зобов'язували державу утримуватися від втручання у сферу особистої свободи людини та створювати умови для участі громадян у політичному житті. Друга хвиля характеризувалася включенням у конституції соціально-економічних і соціально-культурних прав і свобод чи позитивних прав, для реалізації яких вимагалася ефективна діяльність держави по їх забезпеченню. Третя хвиля обумовлена загостренням глобальних проблем екологічного й інформаційного характеру і включала в себе право на здорове навколишнє середовище, право на інформацію, право на мир тощо. Обов'язки ними розглядаються як окрема група необхідної поведінки. Так як права і свободи, обов'язки О.В. Совгира і Н.Г. Шукліна поділяють на необхідну поведінку людини і необхідну поведінку громадянина. Вони виділяють: а) права і обов'язки людини та права і обов'язки громадянина; б) індивідуальні та колективні права, свободи та обов'язки; в) основні і додаткові права, свободи та обов'язки. Найбільш важливою класифікацією прав, свобод та обов'язків є поділ їх на: а) особисті (громадянські); б) політичні (публічні); в) економічні, соціальні, культурні (приватні) [7, с. 136-139].

О.В. Негодченко, досліджуючи права людини, що закріплені в Конституції України, поділяв їх на такі види: а) громадянські (особисті, фізичні), політичні, економічні, соціальні, культурні (духовні). Поряд з правами і свободами Конституція України закріплює і основні обов'язки, коло яких охоплює всі основні сфери життя і діяльності особи. На думку О.В. Негодченка, особливе значення надається правам і свободам людини, що знаходять концентроване відображення у процесі глобалізації, інтеграції та інформатизації [8, с. 58, 68, 82]. О.В. Негодченко виділяє групу прав людини у сфері новітніх технологій, які забезпечують свободу: а) участі людини в політичних процесах держави і суспільства; б) засобів масової інформації; в) доступу до публічної інформації.

Отже, вчені-юристи теорії права, конституційного та адміністративного права до особливих груп основних прав, свобод та обов'язків відносять права третього покоління (екологічні, інформаційні та ін.) та права четвертого покоління (право на мир, на штучну смерть (евтаназію), на штучне запліднення, на сурогатне материнство, на вирошування окремих органів людини із стовбурових клітин тощо).

Досліджені праці вчених дають можливість сформулювати визначення класифікації прав, свобод та обов'язків особи у сфері новітніх технологій в Україні та визначити критерії їх групування. Класифікація конституційних прав, свобод та обов'язків людини і громадянина – це їх поділ на окремі групи з використання того чи іншого критерію групування. Критерії групування на види конституційних свобод людини і громадянина в Україні – це різні підстави, за допомогою яких можна групувати конституційні свободи і об'єднувати їх в окремі види. Існують різні критерії для класифікації конституційних прав, свобод та обов'язків на види. До таких критеріїв, на нашу думку, можна віднести: 1) залежно від приналежності індивіда до конкретної держави: а) права, свободи та обов'язки людини; б) права, свободи та обов'язки громадянина; 2) за кількістю суб'єктів: а) індивідуальні права, свободи та обов'язки; б) колективні права, свободи та обов'язки; 3) залежно від їх обмеження: а) права, свободи та обов'язки, що підлягають обмеженню; б) права, свободи та обов'язки, що не підлягають обмеженню; 4) за черговістю включення до конституції: а) права, свободи та обов'язки першого покоління; б) права, свободи та обов'язки другого покоління; в) права, свободи та обов'язки третього покоління; г) права, свободи та обов'язки четвертого покоління; 5) за змістом: а) громадянські права, свободи та обов'язки; б) політичні права, свободи та обов'язки; в) економічні права, свободи та обов'язки; г) соціальні права, свободи та обов'язки; г) культурні права, свободи та обов'язки; б) залежно від активності дії в процесі реалізації конститу-

ційні права, свободи та обов'язки поділяють на активні і пасивні; 7) залежно від середовища реалізації прав, свобод та обов'язків можна досліджувати ті, що реалізуються у звичайних умовах та в умовах новітніх технологій. Слід, також наголосити на тому, що запропонована класифікація є умовною, тому що одні й ті самі конституційні свободи можуть належати до різних груп залежно від критерію класифікації. Отже, конституційні права, свободи та обов'язки в умовах новітніх технологій можуть розглядатися у різних групах. Найбільш характерними критеріями для групування прав, свобод та обов'язків у названій сфері є можливі і необхідні моделі поведінки особи, що реалізуються у сучасних умовах глобалізації суспільного і державного життя.

Характеризуючи окремі критерії класифікації прав, свобод та обов'язків особи в умовах реалізації новітніх технологій, можна запропонувати деякі їх види: 1) на життя і здоров'я (мир, штучне запліднення, сурогатне материнство, екологічно чисте довкілля, вирощування органів людини зі стовбурових клітин); 2) на інформацію (публічну, конфіденційну, таємну тощо); 3) на міграцію (права біженців, іноземців, осіб без громадянства чи з подвійним громадянством, право громадян держави на свободу пересування, вільний вибір місця проживання, право залишати територію держави і в будь-який час повертатися назад тощо).

Конституційне право особи на життя може бути реалізоване при чіткому розумінні початку і закінчення життя особи. Початок життя особи в національному праві визначається моментом фізіологічних пологів (включаючи передчасні чи штучні). Є й інші терміни, що встановлюються на міжнародному та національному рівнях. Так, Американська конвенція про права людини від 22 листопада 1969 р. закріплює, що право на повагу до життя кожної людини захищається законом з моменту зачаття (ст. 4) [9]. Законодавство окремих країн світу життя дитини захищає по-різному. Сучасні новітні технології в медицині дають можливість рятувати передчасно народжених дітей. В 10-11 тижнів вагітності всі системи людського організму вже повністю сформовані. Тому законодавство багатьох країн світу охороняє життя ненародженої дитини. Так, у Франції життя дитини захищається законами через 10 тижнів після зачаття, в Данії – після 12 тижнів, в Швеції – після 20, в багатьох інших країнах життя дитини юридично захищене лише після народження. На нашу думку, в Українське законодавство слід внести зміни з метою захисту життя дитини з моменту зачаття. В умовах новітніх технологій юристами і медиками жваво обговорюється право на евтаназію (право особи на гідну смерть). В Україні евтаназія законом заборонена. У Голландії, після тривалої дискусії, в законодавство офіційно внесено дозвіл пасивної евтаназії, звичайно, з визначеними застереженнями, що передбачають виключення будь-яких зловживань. В Англії, навпаки, після довгих обговорень прийнято закон про безумовну заборону будь-якої евтаназії в медичній практиці [10]. Достатньо ефективно в Україні, в умовах здійснення новітніх технологій, реалізується право на публічну інформацію, на екологічно чисте довкілля, на штучне запліднення, сурогатне материнство, на вирощування органів людини зі стовбурових клітин тощо. Не менш ефективно реалізуються і відповідні обов'язки особи, наприклад, конституційний обов'язок особи не заподіювати шкоду природі та відшкодовувати завдані нею збитки. Написано наукові праці, захищено дисертації [11, 12].

Отже, класифікація прав, свобод та обов'язків особи в умовах новітніх технологій та їх групування на види сприятиме ефективній реалізації конституційних прав, свобод та обов'язків людини і громадянина в Україні.

Висновки. 1. Вчені-юристи теорії права, конституційного, адміністративного та інших галузей права до особливих груп прав, свобод та обов'язків відносять права третього покоління (екологічні, інформаційні та ін.) та права четвертого покоління (право на мир, на штучну смерть (евтаназію), на штучне запліднення, на сурогатне материнство, на вирощування окремих органів людини із стовбурових клітин тощо). Саме ці групи, на наш погляд, слід відносити до прав, свобод та обов'язків, що реалізуються у сфері новітніх технологій.

2. Класифікація прав, свобод та обов'язків особи в умовах новітніх технологій – це їх поділ на окремі групи з використання того чи іншого критерію групування. Критерії групування на види конституційних прав, свобод та обов'язків людини і громадянина в Україні – це різні підстави, за допомогою яких можна їх групувати і об'єднувати в окремі види. Існують різні критерії для класифікації на види конституційних прав, свобод та обов'язків в умовах новітніх технологій: 1) на життя і здоров'я (мир, штучне запліднен-

ня, сурогатне материнство, екологічно чисте довкілля, вирощування органів людини зі стовбурових клітин; 2) на інформацію (публічну, конфіденційну, таємну тощо); 3) на міграцію (права біженців, іноземців, осіб без громадянства чи з подвійним громадянством, право громадян держави на свободу пересування, вільний вибір місця проживання, право залишати територію держави і в будь-який час повертатися назад тощо).

3. Запропоновані по тексту висновки і рекомендації, на нашу думку, сприятимуть ефективній реалізації основних прав, свобод та обов'язків людини і громадянина в умовах сучасної глобалізації суспільства і активного розвитку новітніх технологій в Україні.

Бібліографічні посилання

1. Теорія держави і права. Академічний курс: підручник / за ред. О.В.Зайчука, Н.М. Оніщенко. Київ: Юрінком Інтер, 2006. 688 с.
2. Рабинович П.М., Хавронюк М.І. Права людини і громадянина: навч. посібник. Київ: Атіка, 2004. 464 с.
3. Скакун О.Ф. Теорія права і держави: підручник. 3-тє вид. Київ: Алєрта, 2012. 524 с.
4. Конституційне право України: навч. посібник для підготовки до іспиту за кредитно-модульною системою навчання / В.О. Боняк, В.А. Завгородній, А.В. Самотуга, Л.А. Філяніна. Дніпропетровськ: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2013. 296 с.
5. Конституційне право України та зарубіжних країн: підручник. / А.Ю. Олійник, М.І. Кагадій; за заг. ред. А.Ю. Олійника. Київ: КНУТД; Дніпро: ДДУВС, 2018. 436 с.
6. Погорілко В.Ф., Федоренко В.Л. Конституційне право України: підручник; за заг. ред. В.Л. Федоренка. 3-тє вид., перероб. і доопр.; передмова В.В. Коваленка. Київ: КНТ, Вид-во Ліра-К, 2011. 532 с.
7. Совгіря О.В., Шукліна Н.Г. Конституційне право України: навч. посібник. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 632 с.
8. Негодченко О.В. Організаційно-правові засади діяльності органів внутрішніх справ щодо забезпечення прав і свобод людини: монографія. Дніпропетровськ, 2003. 448 с.
9. Американська конвенція про права людини. URL: http://www.concourt.am/hr/rus/un/6_3.htm
10. Домбровська О.В. Конституційне право на життя людини і громадянина та забезпечення його реалізації органами внутрішніх справ: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02. Київ, 2005. 19 с.
11. Кушнір І.В. Конституційне право особи на доступ до публічної інформації та його забезпечення Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02. Київ: НАВС, 2018. 21 с.
12. Головашук А.П. Цивільно-правове регулювання відносин, пов'язаних із застосуванням допоміжних репродуктивних технологій: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Київ: Інститут держави і права імені В.М. Корецького НАН України, 2018. 21 с.

Надійшла до редакції 23.11.2018

SUMMARY

Oliynyk A.Yu. Classification of rights, freedoms and obligations of a person in the field of new technologies. The article explores the concept and criteria for the classification of rights, freedoms and obligations of a person in the field of new technologies. The author proposes to determine the classification of the rights, freedoms and obligations of a person in the field of emerging technologies as their division into separate groups with the use of a criterion of grouping. The criteria for grouping the kinds of constitutional rights, freedoms and duties of man and citizen in Ukraine, according to the author, this is a different reason by which you can group them and combine into separate species. There are different criteria for classifying the kinds of constitutional rights, freedoms and responsibilities in terms of new technologies. Among these criteria, the author highlights the fundamental rights to: 1) health and life (peace, artificial insemination, surrogacy, ecologically clean environment, the growing of organs from stem cells; 2) information (public, private, secret, etc.); 3) migration (refugees, foreigners, persons without citizenship or dual citizenship, the right of citizens to freedom of movement, free choice of place of residence, the right to leave the territory of the State and at any time to go back, etc).

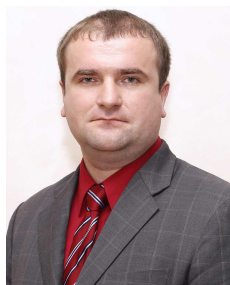
Given the copyright definition individual rights, freedoms and obligations in the field of new technologies. The constitutional right of a person to life can be accomplished with a clear understanding of the beginning and the end of life. The beginning of the life of a person in national law is determined by the moment of childbirth (including premature or artificial). There are other terms that are established at the international and national levels. Yes, the American Convention on human rights of 22 November 1969, 2006 establishes that the right to respect for the life of every person is protected by the law from the moment of conception (art. 4). The legislation of certain countries child protects differently. Modern technologies in medicine allow you to save the prematurely born children. In 10-11 weeks pregnant all the systems of the human body are already fully formed. Therefore, the legislation of many countries protects the life of the unborn child. Thus, in France, a child's life is protected by the laws through the 10 weeks after conception, in Denmark – after 12 weeks, in Sweden – after 20, in many other countries child

legally protected only after birth.

Offers conclusions and recommendations. The author offers in the Ukrainian legislation to make changes in order to protect a child's life from the moment of conception. In terms of new technologies according to the author's note regarding the law on euthanasia (the right of a person to a decent death).

Keywords: rights, freedoms, responsibilities, latest technology, individual and group rights, freedoms and obligations of a person in the field of new technologies.

УДК 343.157.5

Шаблістий В.В.

доктор юридичних наук, доцент
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

DOI: 10.31733/2078-3566-2018-5-175-180

ПОНЯТТЯ ІНТЕРЕСУ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ: ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Уперше в науці кримінального права поряд із правами та свободами людини і громадянина, як об'єктами кримінально-правової охорони виділено інтерес – як поки що не досліджене поняття. Зазначено про відсутність уваги вчених-криміналістів до проблеми кримінальної відповідальності за злочини, ознакою складів яких є інтерес. Констатовано, що поняття інтересу, його правова природа та відмінність від прав та свобод людини і громадянина у кримінальному праві не визначено, що може мати негативний вплив і на правозастосовному рівні.

Ключові слова: кримінальне право, людина, суспільство, держава, права і свободи, інтерес, публічне та приватне.

Постановка проблеми. Мета. Права свободи людини і громадянина неможливо реалізувати без знання своїх обов'язків та готовності нести відповідальність за їх невиконання. КК України [1] виступає крайнім та найдієвішим засобом захисту прав і свобод людини і громадянина, а також гарантом виконання юридичних обов'язків [2, с. 320].

На протипагу цьому, Конституція України [3] у Розділі II передбачає більш як тридцять п'ять прав і свобод людини і громадянина, тоді як обов'язків трохи більше чотирьох. Така диспропорція між правами та обов'язками людини і громадянина жодним чином не сприяє захисту її безпеки, оскільки абсолютна більшість пересічних громадян України знають чи не всі свої права, а обов'язки ними або ігноруються, або вони дійсно їх не знають.

Разом з тим Основний Закон [3] у ст. 18 говорить про забезпечення національних інтересів, у ст.ст. 32, 34 – про інтереси національної безпеки, у ст. 35 – про інтереси охорони громадського порядку, у ст. 36 – про право громадян України на задоволення політичних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів, у ст. 39 – про інтереси національної безпеки, у ст. 41 – про інтереси суспільства, у ст. 44 – про право на страйк для захисту своїх економічних і соціальних інтересів, у ст. 54 – про матеріальні інтереси громадян України, у ст. 79 – про виконання своїх обов'язків народними депутатами в інтересах усіх співвітчизників, у ст. 89 – про суспільний інтерес, у ст. 104 – про виконання своїх обов'язків Президентом України в інтересах усіх співвітчизників, у ст. 125 – з метою захисту прав, свобод та інтересів особи у сфері публічно-правових відносин діють адміністративні суди, у ст. 130¹ – про захист професійного інтересу суддів, у ст. 131¹ – про інтереси держави; у ст. 140 – про спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ та міст. Загалом поняттям «інтерес» Конституція України оперує 19 разів, публічний інтерес значно превалює над приватним.

Виклад основного матеріалу. Взагалі інтереси суб'єктів правовідносин можна поділити на три види:

– інтереси окремої особи чи невеликої групи осіб, які визнаються і захищаються